דו"ח פעילות
לשנת 2024

הקרן לשיקום מחצבות

תוכן עניינים

דברי פתיחה **4**
אילן נסים 4
מיכאל חרל"פ 5
חברי הנהלת הקרן ובעלי התפקידים **6**
סקר מחצבות נטושות 8
פרויקט פארק מחצבת חורפיש 10

מפת שיקומים אזור צפון **14**
מחצבת יחיעם 16
מחצבת חורפיש 18
מחצבת האגמים נשר 20
מחצבת יבנאל 22
מחצבת שגב 24
מחצבת חצור הגלילית 26
מחצבת הבונים 28

מפת שיקומים - אזור מרכז **30**
מחצבת שהם 32
מחצבת שהם בתחום יער קק"ל 34
מגדל צדק - שבילי טיול ומצפורים שלב ב׳ 36
מחצבת הר טוב-מערת הנטיפים 38
מחצבת כרמי יוסף 40
פארק זימרי ירושלים 42
פארק המחצבות והכבשנים ענבה 44

מפת שיקומים - אזור דרום **46**
מחצבת יד מרדכי 48
מחצבות נחל ניצנה קטע באר מילכה 50
צומת צבעי הרמון כביש 40 52
מחצבת שדרות 54
מחצבת הנחלה הגדולה 56
מחצבת ניצן 58
מחצבות לב הרמון 60
דוחות הכנסות והוצאות **62**

נספחים **64**
נספח 1 שיקום מחצבות 64
נספח 2 תקנות המכרות 68
נספח 3 תוספת (תקנה 4) תשלומים לקרן לעניין החזר הוצאות שיקום של מחצבה 70
נספח 4 מדיניות הקרן 71
חוק חופש המידע 82

אילן נסים

יו"ר הקרן

בני האדם בונים, חוצבים ויוצרים – אך עם כל פעולה שיש בה שינוי פני הסביבה, עולה גם החובה לתקן, להחזיר, לאפשר חיים. כך רואה הקרן לשיקום מחצבות את תפקידה – לא רק כמי שמרפאת את פצעי החציבה, אלא כמי שמחויבת לעקרונות של פיתוח בר קיימא למען רווחת הציבור, הסביבה, והדורות הבאים.

הקרן, הפועלת משנת 1978 מאתרת את המחצבות הנדרשות לשיקום ומובילה את הליך השיקום תוך שיתוף פעולה הדוק ושקוף עם הרשות הרלבנטית אשר מקבלת את האחריות לתחזוקת האתר המשוקם עם סיום עבודות השיקום.

מאז הקמתה שיקמה הקרן מאות מחצבות בכל רחבי הארץ, ובכל עת מקודמים כ 30 אתרים נוספים בשלבי תיכנון, ביצוע או לקראת שיקום.

הליך השיקום הוא תולדה של עבודת מטה מקיפה ויסודית, ממיפוי והבנת הצרכים בשטח, ההוצאה לפועל של חזון שמחבר את הקהילה לסביבה ותיאום מול הרשות שתקבל לאחריותה את המחצבה המשוקמת בסיום העבודות.

בשנת 2024, סיימנו את כל ההליכים הסטטוטוריים לרבות יציאה למכרז לבחירת הקבלן המבצע של אחד הפרויקטים הגדולים והמורכבים של הקרן לשנים הקרובות – שיקום מחצבות האגמים בעיר נשר והקמת פארק מטרופוליני רחב ידיים המשתרע על פני מאות דונמים אשר יהיה פתוח ומונגש לציבור בכל ימות השנה.

לסיום, אבקש להודות לחברי הנהלת הקרן, ולעובדי הקרן על המחויבות המקצועית, על דרך החשיבה הערכית ועל השותפות לדרך, בפרט, לאור האתגרים שהוצבו בפנינו לאורך כל תקופת המלחמה.

בברכה,
אילן נסים, יו"ר הקרן לשיקום מחצבות

מיכאל חרל"פ

מנהל הקרן

בשנת 2024 סיימה הקרן להטמיע את סקר המחצבות הנטושות בשכבה ייעודית באתר של מפ"י (מרכז מיפוי ישראל) במטרה שיהיה נגיש ושקוף ליתר הרשויות בפרט המקומיות ברחבי הארץ.

מלחמת 'חרבות ברזל' הובילה לשורה של עיכובים בביצוע חלק מהפרויקטים ואתגרה את הקרן מקצועית בשל כך שבחלק מהאתרים בהם בוצעו עבודות שיקום הן הופסקו העבודות בהנחיית מערכת הבטחון לצד מחסור בכח אדם מקצועי ובכלים.

פרק זמן זה נוצל לקידום נושאים תכנוניים וסטטוטוריים בוועדות השונות של שורת פרויקטים הנמצאים בימים אלה בהבשלה לקראת יציאה למרכז לבחירת הגופים המבצעים שביצוען יבוא לידי ביטוי בשנתיים הקרובות, וכן בפניה האקטיבית יזומה של הקרן בקול קורא לכלל הרשויות המקומיות בארץ שבשטחן מחצבה נטושה להתחיל בהליכי שיקום בהתאם לחזון הקרן.

בשנת 2024 נפרדנו מהמזכירה המיתולוגית של הקרן, גב' חיותה ליברמן שיצאה לגמלאות ובמקומה קלטנו את מעיין כהן, תודה לחיותה על פעילותה ומסירותה לאורך השנים ובהצלחה בדרכה החדשה.

אחתום את דברי בתודה והערכה ליו"ר הקרן ולחברי הנהלת הקרן על העבודה המשותפת וכן לעובדי הקרן על פעילותם המקצועית והמסורה.

בברכה,
מיכאל חרל"פ, מנהל הקרן לשיקום מחצבות

חברי הנהלת הקרן ובעלי התפקידים

מר נסים אילן	משרד האנרגיה והתשתיות	יו"ר הנהלת הקרן
מר ורטהיים עידן	רשות מקרקעי ישראל	חבר הנהלה - מרכז פעולות ההנהלה
מר שחאדה שארבל	משרד האנרגיה - המפקח על המכרות	חבר הנהלה
גב' ויטלזון חנה	משרד הפנים	חברת הנהלה
גב' זכאי זהר	רשות הטבע והגנים	חברת הנהלה
ד"ר קרני אוהד	המשרד להגנת הסביבה	חבר הנהלה
מר צפון זוהר	קרן קיימת לישראל	משקיף
מר מנדלביץ' שמוליק	נציג איגוד החוצבים	משקיף

מר חרל"פ מיכאל	הקרן לשיקום מחצבות	מנהל הקרן לשיקום מחצבות
עו"ד קנולר מירב		יועצת משפטית - הקרן לשיקום מחצבות
רו"ח שהם ירדנה		חשבת הקרן לשיקום מחצבות
רו"ח נבון קובי		מבקר פנים

סקר מחצבות נטושות

לי קמחי, אדריכלית הקרן

מאמר מקצועי בנושא הסקר

סיום הליך הסקר

בדו"ח הקרן לשיקום מחצבות לשנת 2022 פרסמנו סקירה אודות התקדמות עריכתו של "סקר מחצבות נטושות ארצי" שנערך, הליך בחירת צוותי סוקרים וביצוע הסקירה בפועל - ביקורים פיזיים בשטח, איסוף נתונים הזמינים במאגרי מידע ויצירת ממשקי GIS. לצורך ביצוע הסקר נשכרו שני צוותים בהובלת החברות לרמן בן שושן וגיאוטבע.

בתדירות חודשית קיימנו ישיבות בהם הציגו הצוותים בצורה מסודרת שרוכזה בממשק הGIS את האתרים הנוספים שנסקרו והממצאים שעלו. חלק זה של ביצוע הסקר שכלל ביקורים פיזיים וסקירה של כלל האתרים הושלם בחודש ספטמבר 2023. לאחר קבלת הנתונים המלאים משני צוותי הסוקרים, שתי הרשימות אוחדו למסד נתונים אחיד ועברו בקרה מקיפה וכוללת. לאור מלחמת "חרבות ברזל" התארך שלב ריכוז הנתונים ועריכת תיקונים.

תמונת מצב

בתחילת חודש אפריל 2024 הוצגו הסקר המלא וממצאיו להנהלת הקרן, וכן הוכן דו"ח מסכם. רשימת האתרים הסופית שגובשה מכילה 645 אתרים / מחצבות טעונות שיקום. השכבה המעודכנת הועברה למפ"י ועודכנה באתר govmap כך שהינה זמינה לצפייה לציבור הרחב.

הסקר הציף וחידד עבור הקרן את תמונת המצב הארצית ביחס למחצבות הנטושות וכן המחצבות הפעילות, הנתונים זמינים עבורנו ונגישים. כעת תמונת המצב ברורה וכן היקף המשימה והאתגרים לקידומה. כיצד מקדמים כמה שיותר פרויקטים לשיקום המחצבות הנטושות?

מסקר לתכנית עבודה

על מנת לדייק את פוטנציאל השיקום ולקדם פרויקטים התואמים את צרכי הרשויות, ביצענו פניה יזומה לכלל הרשויות אשר בתחומן קיימות מחצבות נטושות. לכל רשות – מקומיות, אזוריות, עיריות, קק"ל, רט"ג, רמ"י, נשלח מכתב פניה פרטני וכן רשימת האיתורים אשר נמצאים בתחומה, רשימה שנגזרה מתוך הסקר. בקשת הקרן היתה לקבל את התייחסות הרשות – האם היא מעוניינת בקידום שיקום המחצבות הנטושות שבתחומה או את חלקן, מהו סדר העדיפויות? ומה בפרוגרמה המבוקשת.

צעד נוסף בו נקטנו הוא שליחת נתוני הסקר למשרדי ממשלה רלוונטיים כגון: משרד החקלאות, המשרד להגנת הסביבה ומנהל התכנון במשרד הפנים. זאת מתוך הבנה שלשטחי המחצבות המופרים פוטנציאל בתכניות ארציות שונות לדוגמא תשתיות, ניקוז ועוד.

בשנה האחרונה פנינו לציבור המתכננים והמגזר הציבורי בשורת כנסים – מנהל הקרן, מיכאל חרל"פ, הציג את הסקר בכנס המהנדסים ואדריכלית הקרן הציגה את עבודת הקרן והסקר בכנס השנתי של איגוד אדריכלי הנוף.

כל הבקשות לשיקום שהתקבלו כמענה לפניה מרוכזות בקרן לצורך בדיקת זמינות, גיבוש יעדים ותוכנית עבודה רב שנתית. בבדיקת ההתייחסויות שהגיע מהרשויות הבחנו באתרים חדשים שלא הייתה לגביהם פניה קודמת לקרן. במהלך שנת 2025 אנו מתכננים להטמיע בתכנית העבודה מספר פרויקטים חדשים וכן לאשר תכנית עבודה רב שנתית.

פרויקט פארק מחצבת חורפיש

ערן געש - מתכנן שיקום מחצבת חורפיש

רקע כללי

פארק מחצבת חורפיש ממוקם בצפון-מערב כפר חורפיש ומהווה דוגמה לשיקום נופי של אתר כרייה. המחצבה שימשה בעבר לחציבת לוחות שיש, אשר שימשו בין היתר לחיפוי משכן הכנסת. שיטת החציבה באמצעות קידוח להפרדת גושי השיש הותירה חותם נופי מרשים על הסלעים, אשר יחד עם הפטינה הטבעית שנוצרה עם השנים, העניקו למקום ערך חזותי משמעותי.

מטרת הפרויקט היא להפוך את שטח המחצבה הנטוש לפארק פעיל ונגיש לתושבי האזור, תוך שיקום ושימור המאפיינים הייחודיים של האתר. התכנון שם דגש על איזון בין צורכי הקהילה המקומית לבין הערכים הסביבתיים, הנופיים והתרבותיים של המקום.

עקרונות התכנון המרכזיים בהליך השיקום כללו:

» **שימור והדגשת המאפיינים הטבעיים**
- שימור קירות החציבה והמסלע הטבעי ושילובם כאלמנט נופי מרכזי.
- תאורת הצפה המדגישה את מצוקי החציבה ומעניקה לאתר חזות מרשימה גם בשעות הערב.
- תכנית הפארק שימרה את כל האלונים הטבעיים באתר.
- משחקים המבוססים על הצבת סלעים חצובים בצורת מבוך ואבני קפיצה.

» **פיתוח תשתיות ושירותים ציבוריים**
- יצירת מקהל להופעות תוך שימוש טבעי בקירות החציבה והמצוקים הטבעיים כאלמנט נופי יחודי.
- הקמת מערך חניות ושבילי גישה נגישים לכל חלקי הפארק.
- פיתוח אזורי פנאי ומשחק, כולל אזורי פיקניק עם שולחנות ומדשאות.

» **שיקום סביבתי ונטיעות מקומיות**
- נטיעת עצים מקומיים ליצירת אזורים מוצלים ושיפור המגוון הביולוגי.
- פינוי הפסולת שהצטברה באתר והחזרת השטח למצבו הטבעי ככל האפשר.

» **חיבור אזורי הפארק**
- עקב היות הפארק מחולק לשני אזורים נפרדים, נחצבה מנהרה בין שני צדייה, תוך שימוש בסדק טבעי במסלע.

» **שימור והנצחת המורשת המקומית**
- פיסול קיר חציבה על ידי קבוצת אמנים מקומיים בנושא מלאכות דרוזיות מסורתיות.
- שילוב תהליך עיצוב הפיסול עם הקהילה המקומית, כולל מפגשי סיעור מוחות ויצירה משותפת.

תהליך התכנון והביצוע לאחר גיבוש הפרוגרמה הראשונית נערכה תכנית מפורטת שהוגשה לוועדה לשינוי ייעוד הקרקע לשטח ציבורי פתוח (שצ"פ). לאחר אישור תכנית המתאר נערך תכנון מפורט למכרז עבור ביצוע הפרויקט.

לסיכום ניתן לומר שפארק מחצבת חורפיש מהווה פרויקט ייחודי המשלב שיקום נופי עם יצירת מרחב קהילתי חדשני. התכנון משלב עקרונות של שימור, נגישות, חינוך וסביבה, מתוך חזון ליצור מקום שמכבד את עברו ומשמש מוקד לפעילות תרבותית ופנאי עבור הדורות הבאים.

קבוצת הפסלים ונציגי המועצה בסיום שלב א= של פיסול על קיר החציבה

הכנת סקיצה משותפת לפיסול במשרד אדריכל הנוף

מבט מרחפן למחצבה – מצב קיים

לקראת שיקום המחצבה פונו ערמות פסולת גדולות שכיסו את קירות החציבה

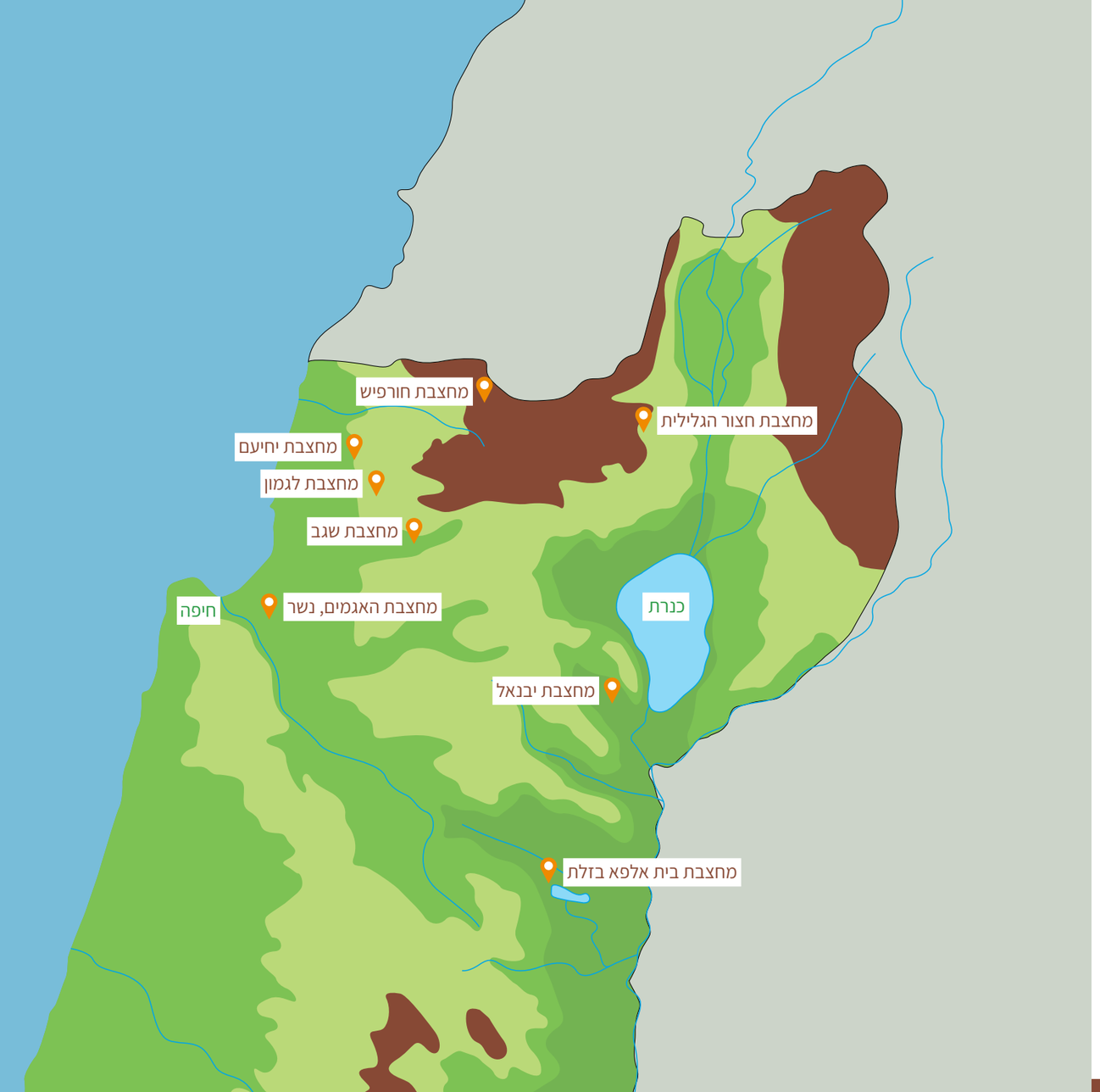
תכנית מוקדמת למחצבה

ניתוח מצב קיים לשימור קירות חציבה

תכנית פיתוח

מפת שיקומים

אזור הצפון

מחצבת יחיעם

הושלם ביצוע

צפון

במסגרת עבודות שיקום מחצבת יחיעם מוקם מאגר ויסות במעלה אגן ניקוז נחל הגעתון, לקליטת מי שיטפונות ומניעת הצפות בעיר נהריה.

פרויקט יחיעם הוא מהמורכבים שבוצעו על ידי הקרן בשנים האחרונות, והינו חלק מפרויקט לאומי להסדרת כל נושא השיטפונות באזור נהריה, בהתאם להחלטת הממשלה.

הפרויקט נעשה בשיתוף עם משרד ראש הממשלה, משרד החקלאות ורשות ניקוז גליל מערבי ומתפרס על פני 150 דונם.

תכנון: משרד מ. רוזנטל מהנדסים בע"מ

מחצבת חורפיש

פורסם מכרז

צפון

מחצבת חורפייש הינה מחצבת שיש הכוללת מחשופי סלע מרשימים בהם סותתו פסלים להצגת דימויים מסורתיים של התרבות הדרוזית.

באתר המשוקם תישמר הצמחייה המקומית והאופי הייחודי ליצירת חלל של מוזיאון פיסול פתוח, לצד מקומות התכנסות ושבילי טיול.

הפרויקט נעשה בשיתוף עם מועצה מקומית חורפייש, והוא מתפרס על פני 12 דונם.

תכנון: אדריכל הנוף ערן געש, אדריכלות נוף ותכנון סביבתי

מחצבת האגמים נשר

פורסם מכרז

צפון

מחצבת האגמים נשר, הינה מהמחצבות הגדולות שפעלו במדינת ישראל לאורך השנים. במסגרת שיקום המחצבות יוקם במקום פארק אגמים עירוני נרחב של העיר נשר עם פוטנציאל אזורי ואף ארצי. התכנית כוללת שבילי הליכה ואופניים באורך של כ-5 ק"מ, מדשאות, אזורי פיקניק, משחק וספורט, לצד אמפי לאירועים, מסתורי צפרות סביב האגם הצפוני ועוד.

הפרויקט נעשה בשיתוף עם עיריית נשר, והוא מתפרס על פני שטח של 1500 דונם. תכנון: משרד שלמה אהרונסון אדריכלים.

מחצבת יבנאל

לקראת פרסום מכרז

צפון

מחצבת יבניאל נמצאת בצמוד לישוב. במסגרת השיקום יוסדרו המפגעים שנותרו בשטח המחצבה ויפותח בה פארק מרכזי עבור תושבי היישוב. הפארק יכלול אמפי תיאטרון פתוח, אזורי פיקניק, מדשאות ושבילים, מתקני משחק ומסלול פאמפטראק.

הפרויקט נעשה בשיתוף עם מועצה מקומית יבנאל, והוא מתפרס על פני 16 דונם.

תכנון: משרד אדריכלות נוף טוך סרגוסי.

מחצבת שגב

הוגשה לוועדה מחוזית

צפון

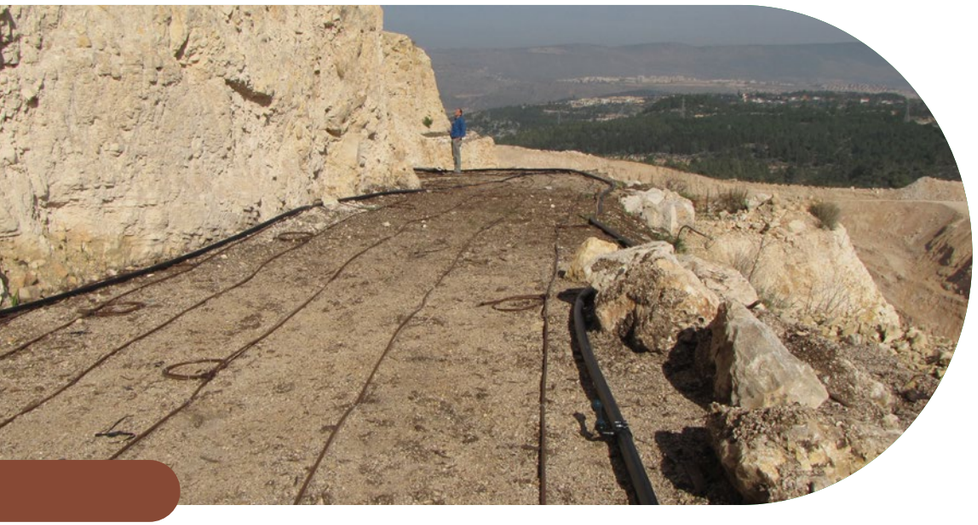
מחצבת שגב נמצאת בתחום מ.א משגב, בסמוך למשרדי המועצה והשירותים הקהילתיים. תחום השיקום מקיף כ-160 דונם וכולל בור חציבה עמוק ותלול. המטרה הינה לגבש תכנית סטטוטורית שתאפשר בהמשך את ביצוע השיקום המבוקש.

הפרויקט נעשה בשיתוף עם המועצה האזורית והוועדה המקומית משגב. בוועדת ההיגוי לגיבוש הפרוגרמה שותפים גם רמ"י וקק"ל. הפרוגרמה הראשונית כוללת שיקום נופי, שטחי מסחר ותיירות, שימור מבנים, חיבור ליערות סמוכים.

תכנון: אדריכל הנוף ערן געש, אדריכלות נוף ותכנון סביבתי ואדריכל דני כהנא.

מחצבת חצור הגלילית

התכנית הומלצה להפקדה

צפון

תכנית מס' 259-1123355 "שיקום ופיתוח מחצבת חצור" קובעת ייעודי קרקע חדשים בתחום מחצבת חצור, הוגשה השנה לוועדה המחוזית צפון ועברה תנאי סף. הפרוגרמה לשיקום מחצבת חצור הגלילית משלבת פעילות פנאי, נופש וספורט ליצירת מוקד תיירותי. התוכנית תכלול הקמת תיאטרון פתוח, שיקום ופיתוח נופי, מסחר ואתר קמפינג שיהפכו את המחצבה לאחר שיקומה לאתר תיירותי שימושי, פתוח ונגיש לציבור.

הפרויקט מקודם בשיתוף עם מועצה מקומית חצור הגלילית, מתפרס על פני 120 דונם.

תכנון: איריס ענבר, ממשרד ענבר שמיר אדריכלים ואדריכלית הנוף יסמין מחול.

מחצבת הבונים

בחירת מתכנן והתנעת תכנון

צפון

מחצבת הבונים נמצאת מצפון ובצמוד למושב הבונים בתחום מ.א חוף הכרמל. התחלנו בקידומה של הכנת תכנית מפורטת ותכנון שיקום המחצבה. לתכנון גובשה פרוגרמה בהליך בו שותפו גופים רבים ותושבים בהובלת נציגי המועצה, הפרוגרמה מייעדת את המחצבה לאתר טבע קולט קהל לצידו יפותח מוקד מסחרי קטן. שטחה של המחצבה מתפרס על כ-130 דונם, חוצה אותה נחל מהר"ל ובמרכזה אלמנט מים טבעי קיים לשימור.

תכנון: איריס ענבר, ממשרד ענבר שמיר אדריכלים ואדריכלית הנוף יסמין מחול.

מפת שיקומים

אזור המרכז

מחצבת שהם

בביצוע

מרכז

מחצבת שהם נחצבה לפני עשרות שנים, עוד מימי השלטון הבריטי, ושימשה עד לפני כעשור כמטווח פעיל. במסגרת עבודות השיקום המחצבה תהפוך לשטח ציבורי פתוח הכולל בין היתר אמפיתיאטרון, חניה, אזורי פיקניק, טיילת לאורך מצוק המחצבה, שביל אופניים ומצפורים.

הפרויקט נעשה בשיתוף עם מועצה מקומית שהם, ומתפרס על פני 25 דונם.

תכנון: ברוס לוין משרד ק.ס.מ אדריכלים.

מחצבת שהם
בתחום יער קק"ל

פורסם מכרז

מרכז

המחצבה הינה מחצבת דולומיט נטושה, והיא נמצאת בצמידות לפרויקט אמפי שהם. במסגרת עבודות השיקום יבוצע שיקום נופי ובטיחותי של האתר, נטיעות ופיתוח שבילים, שילוט הכולל תוכן והסבר מפורט, לצד יצירת חיבור ליער שהם.

הפרויקט נעשה בשיתוף עם קרן קיימת לישראל ומתפרס על פני 10 דונם.

תכנון: ברוס לוין משרד ק.ס.מ אדריכלים.

מגדל צדק - שבילי טיול ומצפורים שלב ב׳

פורסם מכרז

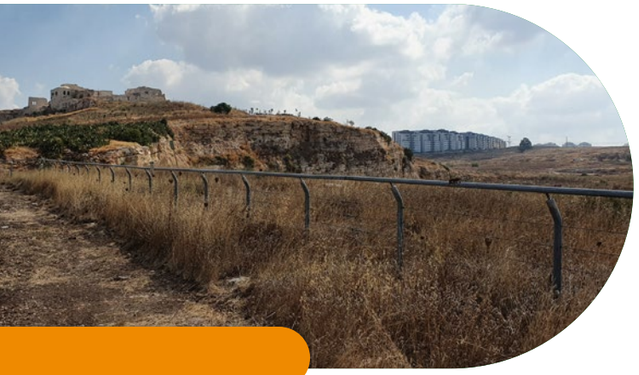
מרכז

במסגרת עבודות השיקום תוכננו שבילי הליכה ורחבות לישיבה ותצפית לקישור בין מוקדי עניין ברחבי הגן הלאומי. שלב ב׳ מתמקד בחלקו המערבי והדרומי של הגן.

הפרויקט הוא בשיתוף עם רשות הטבע והגנים, ופרוס על פני כ- 200 דונם.

תכנון: אסף קשטן ומירב בן נון ממשרד א.ב מתכננים.

מחצבת הר טוב-מערת הנטיפים

לקראת פרסום מכרז

מרכז

במסגרת עבודות שיקום מחצבת הר טוב יורחב פיתוח הגן הלאומי. בשטחי המחצבה מתוכננים מרחב כניסה, דרכים וחניון שיאפשרו גישה נגישה לשטח המערה. לצד זאת יבוצעו עבודות לשיקום הנוף, הטופוגרפיה והניקוז במקום

ויוכשר שטח לקליטת קהל וטיולים בתחומי המחצבה.

הפרויקט נעשה בשיתוף עם רשות הטבע והגנים ומתפרס על פני 302 דונם.

תכנון: דורון שינמן אדריכלים.

מחצבת כרמי יוסף

התוכנית אושרה

מרכז

בתוך הישוב כרמי יוסף נמצאת מחצבה נטושה. ועד התושבים והמועצה פנו לשיקום המקום כשטח ציבורי פתוח. בשלב זה מקודמת תכנית מפורטת לשינוי ייעוד הקרקע לשצ"פ.

הפרויקט נעשה בשיתוף עם המועצה האזורית גזר ומתפרס על שטח של כ- 8 דונם.

תכנון: אדריכלית איריס ענבר, ממשרד ענבר שמיר אדריכלים.

פארק זימרי ירושלים

הכנת סט למכרז

מרכז

מחצבת פסגת זאב הנטושה נמצאת במזרח העיר ירושלים וכחלק מתכנית מאושרת לפיתוח פארק טבע עירוני במרחב נחל זימרי. עיריית ירושלים פנתה לקרן לשיתוף פעולה בשיקום מקטע המבואה המזרחית אשר המחצבה נמצאת בה. מתוכננים שבילים מונגשים, רחבות שהייה ותצפית, גינון אינטנסיבי, שילוט הסבר ושביל ייחודי במחצבה המשוקמת.

תכנון: שלף מטלון אדריכלי נוף

פארק המחצבות והכבשנים ענבה

תכנון מפורט

מרכז

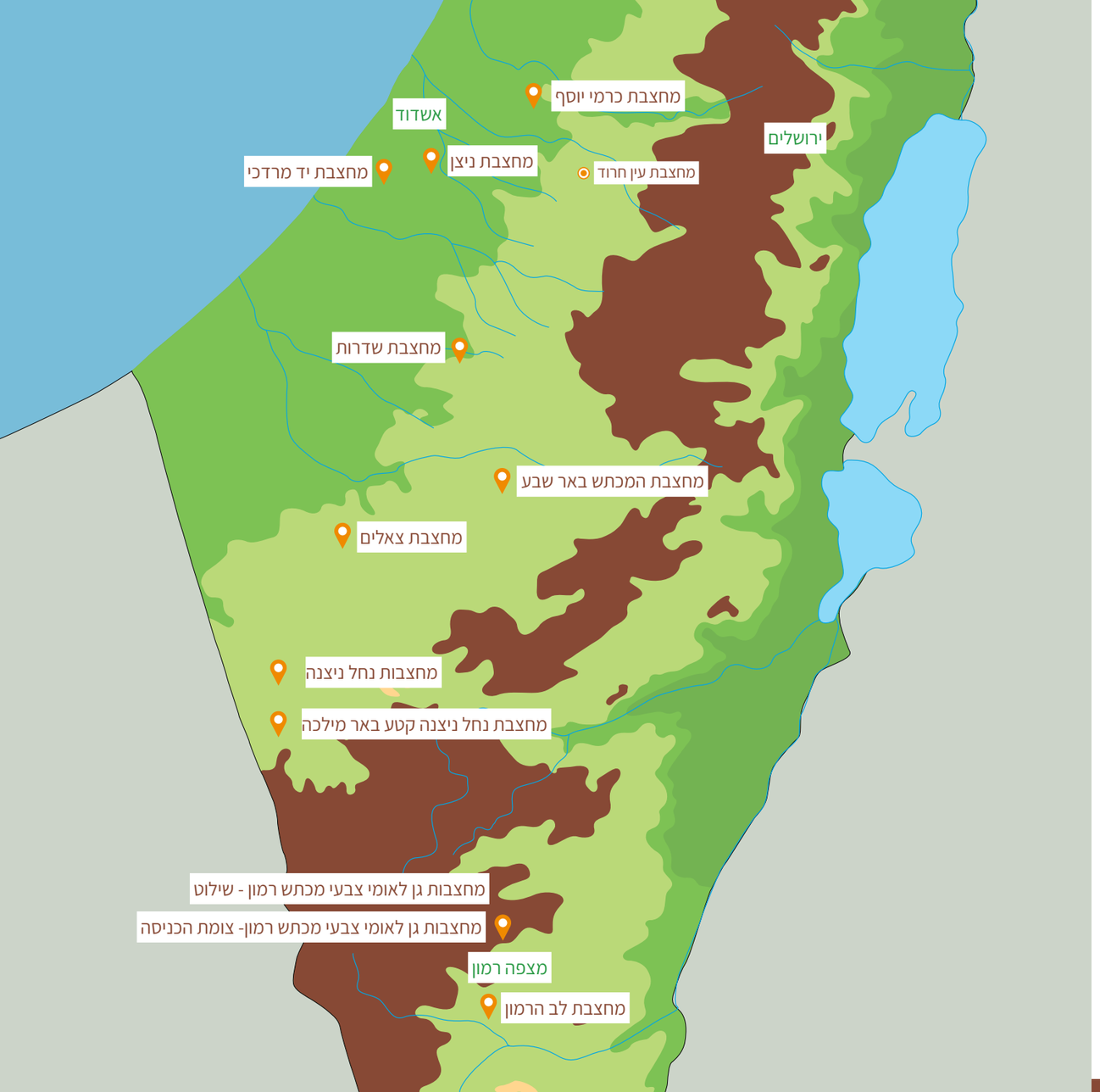
לאחר סיום הקמת הגשר, חוזר הפרויקט לתכנון מפורט לקראת ביצוע. המרחב הוא חלק מפארק אזורי משותף לקק"ל ולעיריית מודיעין במרכזו עובר נחל ענבה. המרחב לשיקום מקיף סה"כ כ-100 דונם וכולל מספר מחצבות וכבשנים עתיקים, ביניהם מתוכננים שבילי הליכה, חלקם יהיו מונגשים, רחבת מוזיאלית עם שלטי הסבר ופרגולה להצללה וכן נקודות תצפית ושהייה לאורך השביל.

תכנון: אדריכל נוף מיכאל עויזרמן

מפת שיקומים

אזור הדרום

מחצבת יד מרדכי

עדכון תיאום למכרז

דרום

מחצבת כורכר בתחום יער יד מרדכי. המחצבה השתקמה טבעית וסקר אקולוגי העלה כי קיימים בה ערכי חי וצומח. השיקום מתוכנן עם התערבות מינימלית להנגשת המחצבה כמבואה לטיולים ברגל ובאופניים ביער ונקודת שהייה.

הפרויקט נעשה בשיתוף עם קק"ל ומתפרס על שטח של כ- 18 דונם.

תכנון: משרד רימון אדריכלות נוף.

מחצבות נחל ניצנה
קטע באר מילכה

תכנית הניקוז אושרה

דרום

מחצבת ניצנה היא מחצבה שפעלה בתחום נחל ניצנה. בשטח המחצבה נותרו בורות, ערמות עודפי עפר וחלוקי נחל. במסגרת עבודות השיקום ימולאו הבורות בנחל ויישמרו ערוצי הזרימה למניעת הצפות, לצד ביצוע עבודות שיקום נופי ואקולוגי, ופיתוח דרך חדשה לתחזוקה וטיולים.

הפרויקט נעשה בשיתוף עם רשות ניקוז ונחלים שקמה בשור, מועצה אזורית רמת הנגב ורשות הטבע והגנים ומתפרס על פני שטח של 1,260 דונם.

תכנון: אדריכלית הנוף שרון חפר חייקין ורוני חלמיש ממשרד אפיק הנדסה.

צומת צבעי הרמון
כביש 40

תכנון מפורט

דרום

תכנון צומת הכניסה מכביש 40 במקטע מכתש רמון לגנים הלאומיים צבעי הרמון ולב הרמון. הפרויקט נעשה בשיתוף עם רשות הטבע והגנים.

תכנון ע"י משרד יורובריידג' הנדסת כבישים ותנועה.

מחצבת שדרות

התכנית אושרה

דרום

מטרתה של תכנית מס' 611-1060771 "שיקום מחצבת שדרות" אשר הוגשה לוועדה מחוזית דרום היא לשנות את יעוד הקרקע לשטח ציבורי פתוח. מוצע לפתח את אזור החציבה המופר שנמצא בין השכונות המערביות של שדרות לכביש 34, כשטח ציבורי פתוח לטובת התושבים, שיתחבר לרצף השטחים הפתוחים המתוכננים לעטוף את העיר.

הפרויקט נעשה בשיתוף עם עיריית שדרות ומתפרס על פני 45 דונם.

תיכנון: משרד אלחנתי אדריכלות נוף.

נבחר מתכנן לשלב הבא – תכנון מפורט לביצוע: משרד מילר בלום אדריכלות נוף.

מחצבת הנחלה הגדולה

תכנון ראשוני

דרום

החל תכנון מפורט של שיקום מחצבת כורכר גדולה צפונית למושב נחלה בתחום מ.א יואב. בקירות המחצבה הנטושה התפתחו חיים עשירים הכוללים קינון של שרקרקים ועופות ובעלי חיים נוספים. התכנון מקודם בהתאם לקבוע בתכנית מאושרת מספר 632-0358135

"שיקום מחצבת נחלה – נופש ושימור ערכי טבע" המגדירה אזורים לשימור, שיקום נופי ואקולוגי תוך ייעוד השטח לשצ"פ. הפרויקט נעשה בשיתוף עם מ.א יואב.

תכנון: משרד שריג וקסמן אדריכלות נוף.

מחצבת ניצן

תכנון מפורט

דרום

שיקום מחפורת חול ביישוב ניצן כשטח ציבורי פתוח, לטובת התושבים, שיכלול שבילים, שבילי אופניים, מקומות ישיבה, גינון ומסלול פאמפטראק.

הפרויקט נעשה בשיתוף עם המועצה האזורית חוף אשקלון ומתפרס על שטח של כ- 8 דונם.

תכנון: אדריכלית הנוף לי קמחי.

מחצבות לב הרמון

תכנון מפורט

דרום

שיקום מחצבות חרסית השוקולד במכתש רמון, מערבית לכביש 40. תחום התכנון כולל 8 בורות חציבה ושטחים מופרים בהיקף של יותר מ-1,500 דונם.

על השטח חלה תכנית מאושרת מס' 613-0310672 "שמורת טבע וגן לאומי לב הרמון" המייעדת את מרחב מחצבות השוקולד לגן לאומי קולט קהל שישלב טיילות, גיאולוגיה ותצפיות כוכבים.

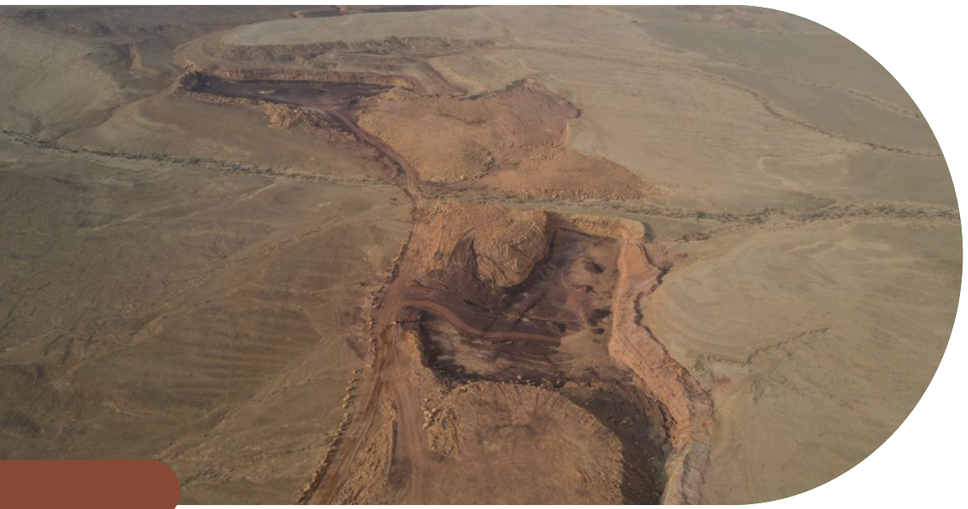
הפרויקט מקודם בשיתוף עם מועצה מקומית מצפה רמון ורשות הטבע והגנים.

תכנון: משרד אדריכלות נוף צורנמל טורנר.

דוחות הכנסות והוצאות

01.01.24 - 31.12.24

הכנסות (אלפי שקלים)	
הכנסות מבעלי המחצבות	17,802
הוצאות (אלפי שקלים)	
שיקום מחצבות	20,160
הנהלה וכלליות	2,933

* בהתאם לדוחות הכספיים המאושרים

** הדו"חות הכספיים המאושרים של הקרן לשנת 2024 מפורסמים באתר הקרן לשיקום מחצבות

נספח 1

שיקום מחצבות

חלק י"ג מפקודת המכרות: "שיקום מחצבות"
(תיקון: תשפ"ב)

חלק י"ג: שיקום מחצבות

112. בחלק זה –

- "בעל מחצבה" – לרבות מי שמפעיל אותה למעשה, בין אם ניתן לו רישיון חציבה ובין אם לאו;
- "חוק המים" – חוק המים, התשי"ט-1959;
- "חוק הניקוז" – חוק הניקוז וההגנה מפני שיטפונות, התשי"ח-1957;
- "חוק התכנון" – חוק התכנון והבנייה, התשכ"ה-1965;
- "הקרן" – הקרן לשיקום מחצבות שהוקמה לפי סעיף 120;
- "תכנית" – תכנית כהגדרתה בחוק התכנון, תכנית מפעל כמשמעותה בסעיף 62 לחוק המים או תכנית כמשמעותה בסעיף 17 לחוק הניקוז;
- "תכנית לשיקום מחצבה" – תכנית הכוללת הוראות לשיקום מחצבה.

113. ראה המפקח שניצול מחצבה פלונית או חלק ממנה הופסק, רשאי הוא להודיע לבעל המחצבה, בהודעה מנומקת, שאתר המחצבה טעון שיקום (להלן - הודעת שיקום); כן יודיע ברשומות שאתר המחצבה טעון שיקום.

114. (א) שר המשפטים ימנה ועדת ערר ויקבע את מושבה.

(ב) ועדת הערר תהיה של שלושה: יושב-ראש הועדה יהיה שופט בית משפט מחוזי, ושני החברים האחרים יתמנו האחד בהמלצת שר הפיתוח והשני בהמלצת שר הפנים.

(ג) ליושב-ראש ועדת הערר יהיו כל הסמכויות הנתונות ליושב-ראש ועדת חקירה לפי סעיפים 9 ו-11 לחוק ועדות חקירה, תשכ"ט-1968.

(ד) ועדת הערר לא תהיה קשורה בדיני הראיות אלא תפעל בדרך שתיראה לה מועילה ביותר לבירור השאלות העומדות להחלטתה.

115. (א) הרואה עצמו נפגע בהודעת שיקום וכן בעל הקרקע או חוכרה בחכירה לדורות, כמשמעותו בחוק המקרקעין, תשכ"ט-1969, רשאים לערור על ההודעה לפני ועדת הערר.

(ב) ועדת הערר רשאית לאשר את ההודעה בשינויים או בלי שינויים, או לבטלה.

(ג) שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות את המועדים והדרכים להגשת ערר לפי סעיף זה ואת סדרי הדין בו, לרבות הוראות בדבר הוצאותיו.

116.(א) בעל מחצבה שקיבל הודעת שיקום והודיע למפקח תוך חדשיים מיום קבלת ההודעה שרצונו לשקם את המחצבה בעצמו, ישקם אותה, ובלבד –

(1) שיבצע את פעולות השיקום לפי הוראות חוק התכנון, חוק המים או חוק הניקוז, והתקנות והתכניות שעל פיהם, והכול לפי העניין;

(2) שיתחיל בפעולות השיקום תוך שלושה חדשים מיום שהודיע על רצונו לשקם את המחצבה.

(ב) לא המשיך בעל המחצבה את פעולות השיקום בשקידה ראויה או לא סיים אותן תוך התקופה שקבע המפקח, או לא ביצע את פעולות השיקום לפי ההוראות האמורות בסעיף קטן (א)(1), תהיה רשות שמורות הטבע רשאית לבצע את פעולות השיקום והמפקח יהיה רשאי לדרוש מבעל המחצבה את החזרת הסכומים ששולמו לו על חשבון השיקום לפי סעיף 120(ב)(3), כולם או מקצתם.

117. (א) לא היתה תכנית שחלה על מחצבה פלונית, או לא כללה תכנית כאמור הוראות בדבר שיקום המחצבה, רשאי המפקח, לאחר

התייעצות עם מנהל רשות שמורות הטבע, להכין תכנית לשיקום המחצבה או להורות לקרן להכין תכנית כאמור.

(ב) המפקח יציין בהודעת השיקום את דרכי העיון בתכנית לשיקום מחצבה.

118. חלפו שלושה חדשים מיום ששלח המפקח הודעת שיקום ולא הוגש ערר ולא הודיע בעל המחצבה שרצונו לשקם את המחצבה בעצמו, וקיימת תכנית לשיקום מחצבה, רשאית הקרן לשקם את המחצבה בהתאם למדיניותה לעניין ביצוע השיקום והשתתפות בהוצאות השיקום שפורסמה באתר האינטרנט שלה; הודיעה הקרן שאין בכוונתה לשקם את המחצבה בהתאם למדיניותה כאמור, רשאית רשות שמורות הטבע לשקם את אתר המחצבה.

119. הוגש ערר על הודעת השיקום, יידחה ביצוע עבודת השיקום, בין בידי בעל המחצבה ובין בידי הקרן או רשות שמורות הטבע, עד לאחר החלטת ועדת הערר, או עד שחלפו חדשיים לפחות ממועד משלוח הודעת השיקום, הכל לפי המאוחר.

120. (א) שר הפיתוח רשאי, בהסכמת שר האוצר ובאישור ועדת הכלכלה של הכנסת, להקים בתקנות קרן לשיקום מחצבות.

(ב) בתקנות כאמור רשאי השר –

(1) לקבוע את הרכב הנהלת הקרן, דרכי עבודתה וסמכויותיה;

(2) לחייב בעל מחצבה לשלם לקרן תשלומים לפי כמות החומר שנחצב בה או לפי סוגי חומר שונים, או לפי אחוזים מהכנסות המחצבה, או לפי קני-מידה סבירים אחרים שייקבעו בין לכלל המחצבות ובין לסוגים שבהן;

(3) לקבוע הוראות בדבר החזר ההוצאות, כולן או מקצתן, לבעל מחצבה ששיקם אותה בעצמו, או לרשות שמורות הטבע, אם היא שיקמה את המחצבה בהתאם לסעיף 118, לרבות הוראות בדבר תשלום מקדמות.

120א. (א) על אף האמור בסעיף 120, הקרן תעביר לאוצר המדינה סכום של 500 מיליון שקלים חדשים בתוך 45 ימים מיום תחילתו של חוק לתיקון פקודת המכרות (מס' 13), התשפ"ב-2021.

(ב) בתקופה שממועד העברת הכספים לאוצר המדינה כאמור בסעיף קטן (א) עד למועד השבת יתרת מסגרת ההחזר לפי סעיף קטן (ג), ישיב אוצר המדינה לקרן, מתוך מסגרת ההחזר, סכומים שישלימו את יתרת המזומן בקרן כך שלא תפחת, בכל עת, מ-50 מיליון שקלים חדשים (בסעיף זה – כרית הביטחון), והכול כדי להבטיח שלא תיפגע פעילות הקרן ובהתאם להוראות אלה:

(1) הקרן רשאית להגיש לממונה על התקציבים במשרד האוצר דרישה להשבת הסכום הדרוש לשם שמירת כרית הביטחון (להלן – דרישת תשלום), אם צפתה כי בשלושת החודשים שלאחר מועד הגשת דרישת התשלום, ולאחר ביצוע התחייבויותיה הצפויות בתקופה האמורה, תפחת יתרת המזומן בקרן מכרית הביטחון; דרישת התשלום תיחתם בידי חשב הקרן ותפרט את הסכום שנדרש אוצר המדינה להשיב, את יתרת המזומן בקרן במועד הגשת דרישת התשלום ואת הוצאות הקרן הצפויות בשלושת החודשים שלאחר המועד האמור;

(2) הגישה הקרן דרישת תשלום, ישיב לה אוצר המדינה, ללא דיחוי, את הסכום הנקוב בדרישת התשלום.

(ג) (1) עד יום י"א בטבת התשפ"ו (31 בדצמבר 2025), יורו שר האנרגיה ושר האוצר על המועד שבו ישיב אוצר המדינה לקרן את יתרת מסגרת ההחזר, בהתחשב בצורכי הקרן ובצפי הוצאותיה לפי תכנית העבודה הרב-שנתית שלה, ובלבד שמועד ההשבה כאמור יהיה לא יאוחר מיום ל' בכסלו התשצ"ו (31 בדצמבר 2035);

(2) לא הורו השרים על מועד השבה כאמור בפסקה (1) – ישיב אוצר המדינה לקרן את יתרת מסגרת ההחזר לא יאוחר מיום ל' בכסלו התשס"ו (31 בדצמבר 2035).

(ד) שר האנרגיה ידווח לוועדת הכלכלה של הכנסת, אחת לשנה ועד תום השנה הקלנדרית שבה הושבה יתרת מסגרת ההחזר, על יישום הוראות סעיף זה, ובכלל זה על דרישות תשלום שנמסרו ומועדיהן, על הסכום שהושב בהתאם לכל דרישת תשלום ומועד ההשבה וכן על מימוש תקציב הקרן ופעילותה; דיווח ראשון לפי סעיף קטן זה יימסר עד יום ח' בטבת התשפ"ג (1 בינואר 2023).

(ה) בסעיף זה –

- "יתרת מסגרת ההחזר" – מסגרת ההחזר בניכוי כל סכום שהושב לקרן לפי סעיף קטן (ב) כשהוא צמוד למדד ובתוספת ריבית החשב הכללי, ממועד השבתו כאמור עד למועד ההחזר לפי סעיף קטן (ג);
- "מדד" – מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;
- "מסגרת ההחזר" – סכום של 500 מיליון שקלים חדשים כשהוא מוצמד למדד ובתוספת ריבית החשב הכללי, ממועד העברתו למדינה כאמור בסעיף קטן (א) עד למועד השבתו לפי סעיף קטן (ג);
- "ריבית החשב הכללי" – ריבית החשב הכללי כמשמעותה בהודעה בדבר שיעור ריבית החשב הכללי כפי שהיא מתפרסמת ברשומות.

נספח 2

תקנות המכרות

תקנות המכרות, (הקרן לשיקום מחצבות), תשל"ח 1987

בתוקף סמכותי לפי סעיף 120 לפקודת המכרות (להלן - הפקודה), בהסכמת שר האוצר ובאישור ועדת הכלכלה של הכנסת אני מתקין תקנות אלה:

1 . הקמת קרן

מוקמת בזה קרן לשיקום מחצבות לפי חלק י"ג של הפקודה (להלן - הקרן).

2. הרכב הנהלת הקרן (תיקון: תשנ"ט)

(א) הקרן תנוהל בידי הנהלה בת שמונה חברים (להלן-ההנהלה), כשהמפקח על המכרות יהיה חבר קבוע בתוקף תפקידו ושבעה חברים נוספים יהיו נציגי המשרדים והרשויות הבאות, וכל אחד מהם יתמנה בידי השר של אותו המשרד או בידי המנהל של אותה הרשות:

(1) משרד התשתיות הלאומיות;
(2) משרד האוצר;
(3) משרד הפנים;
(4) משרד העבודה והרווחה;
(5) מינהל מקרקעי ישראל (להלן - המינהל);
(6) רשות שמורות הטבע;
(7) המשרד לאיכות הסביבה.

(ב) יושב ראש ההנהלה יהיה נציג משרד התשתיות הלאומיות.

(ג) מרכז פעולות ההנהלה יהיה נציג המינהל.

3 . סדר עבודה של ההנהלה

(א) ההנהלה תקבע את סדרי דיוניה ועבודתה, במידה שלא נקבעו בתקנות אלה, והחלטותיה יתקבלו ברוב קולות; היו הקולות שקולים, יכריע קולו של היושב-ראש.

(ב) ההנהלה תתכנס אחת ל-60 יום לפחות ונוכחות רוב החברים תהווה מנין חוקי לכל דבר.

(ג) יושב ראש ההנהלה יחד עם נציב המינהל, או יחד עם חבר אחר של ההנהלה שהיא תבחר לכך, יהיו מורשים לחתום בשם ההנהלה על כל מסמך שבתחום סמכותה, לרבות דרישות תשלום לקופת הקרן או הוראות תשלום מקופת הקרן.

(ד) ההנהלה תנהל פנקסים וחשבונות ותפרסם, באמצעות המינהל, דין וחשבון שנתי על הוצאותיה והכנסותיה.

4 . תשלומים

בעל מחצבה ישלם לקרן את התשלומים המפורטים בתוספת לפי הסוגים והכמויות של חומר שנחצב במחצבה כמפורט בתוספת, ובמועדים שייקבעו על ידי הנהלת הקרן.

5 . סמכויות ההנהלה

ההנהלה תהיה מוסמכת -

(1) לגבות את התשלומים האמורים בתקנה 4, באמצעות המינהל כנאמן של הקרן ולקבוע מועדים וסדרי גביה לתשלומים אלה;

(2) להחליט על החזרת הוצאות שיקום של בעל מחצבה, כולן או מקצתן, שהוצאו לצורך ביצוע תוכנית שיקום לפי סעיף 116 של הפקודה, וכן להחליט על מתן מקדמה לבעל מחצבה, בשיעור שתיקבע, לצורך ביצוע תכנית השיקום כאמור;

(3) לעקוב אחר ביצוע תכנית שיקום שמומנה על פי פסקה (2);

(4) להתייעץ עם מומחים כראות עיניה, לבקש הוכחות על הוצאות שהוציא בעל מחצבה ולערוך בדיקות שהיא רואה צורך בהן בקשר להחלטותיה לפי פסקאות (2) ו-(3);

(5) לממן הוצאות הכרוכות בהפעלת הקרן.

6 . החזרת הוצאות שיקום

הוצאות השיקום, כולן או מקצתן, יוחזרו לבעל מחצבה בהתאם לאישור שיינתן מראש מאת הנהלת הקרן.

7 . בקשה להחזר הוצאות שיקום

(א) בקשה לאישור החזר הוצאות שיקום תוגש להנהלת הקרן על ידי בעל המחצבה לפני שיתחיל בשיקומה.

(ב) בקשה לאישור החזר הוצאות שיקום תכלול -

(1) הודעת השיקום;
(2) תכנית שיקום מאושרת;
(3) הצעה תקציבית לשיקום.

8 . אישור החזר הוצאות

הפעולות שבעדן רשאית הנהלת הקרן לאשר החזר הוצאות הן -

(1) הכנת תכנית שיקום והכנת הצעת תקציב לשיקום;
(2) שיקום פני השטח;
(3) שינוי פני השטח לצורך שיקומו.

9. השם

לתקנות אלו יקרא "תקנות המכרות (קרן לשיקום מחצבות, תשל"ח- 1978)"

נספח 3

תוספת (תקנה 4) תשלומים לקרן

תשל"ח 1987

סוג החומר שנחצב	התשלום לכל טונה באחוזים ממחיר המכירה הממוצע של החומר העמוס על כלי הרכב בשער המחצבה
אדמת מילוי	6.0%
חול	4.0%
כורכר	3.0%
חצץ	1.0%
גבס	0.7%
אבן למוזאיקה	0.3%
חרסית	0.2%
אבן שיש	0.1%
אבן לתעשית הסיד	0.1% ממחיר המכירה של הסיד
אבן וחרסית לתעשית המלט	0.1% ממחיר המכירה של המלט
כל חומר אחר שנחצב	1%

המחיר הממוצע ושיעור התשלום באגורות ייקבעו על ידי הנהלת הקרן, על סמך פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה של חודש ינואר וחודש יולי של כל שנה, לתשלום ב-1 באפריל ו-1 באוקטובר באותה שנה.

נספח 4

מדיניות הקרן לעניין החזר הוצאות שיקום של מחצבה

נוסח מעודכן בהתאם להחלטת הנהלת הקרן מיום 17 לנובמבר 2021

פרק א' - כללי

הקרן לשיקום מחצבות

1. חלק י"ג לפקודה, כהגדרתה להלן, נושא את הכותרת "שיקום מחצבות" והוא מהווה את ההסדר הראשוני לשיקום מחצבות בישראל, כפי שתוקן בשנת 1973.
2. מכוחו של סעיף 120 לפקודה, תוקנו תקנות המכרות (קרן לשיקום מחצבות), תשל"ח-1978 (להלן – "תקנות הקרן"), המסדירות את תפקידיה של הקרן לשיקום מחצבות (להלן – "הקרן" או "הנהלת הקרן" לפי הענין) ואת דרכי פעולתה.
3. הקרן הינה תאגיד סטאטוטורי עצמאי, כשיר לזכויות וחובות[1].

מטרות הקרן

4. מטרתה הראשונה והמרכזית של הקרן היא, להבטיח את אפשרות שיקומן של כלל המחצבות הנטושות בישראל (לרבות מחצבות ששיקומן עתידי), באופן שישיב את מקרקעי החציבה למאזן הקרקעי של ישראל. שיקום כאמור יתוכנן ויבוצע, בין באמצעות הקרן ובין באמצעות אחרים.
5. סמכותה של הקרן לממן החזר הוצאות שיקום, קבועה בתקנה 5(2) לתקנות הקרן. הוראת התקנה קובעת כי, הנהלת הקרן רשאית להחליט על החזר הוצאות השיקום, כולן או מקצתן, לשם ביצוע תכנית שיקום לפי סעיף 116 לפקודת המכרות.

1 לעניין אישיותה המשפטית של הקרן והסמכויות המוקנות לה נא ראו פסק דינו של כב' המשנה לנשיאה ריבלין (כתארו אז) ן בעניין בג"ץ 890/03 אדם טבע ודין ואח' נ' שר האוצר ואח'.

" ההסדר הסטטוטורי בנושא שיקום מחצבות נקבע בתיקון משנת 1973 של פקודת המכרות על ידי הוספת חלק יג' לפקודה שכותרתו "שיקום מחצבות". תכליתו של הסדר זה היא לשקם מחצבות לאחר הפסקת פעילות החציבה בהן, כדי לרפא את הפגיעה בנוף הנגרמת עקב פעולות החציבה וכדי לאפשר את ניצול השטח המשוקם לטובת הציבור בהתאם לייעוד הקרקע.[2]

6. תקנה 8 לתקנות הקרן מפרטת את סוגי הפעולות, בגינן רשאית הנהלת הקרן לאשר החזר הוצאות ואילו הן:

6.1 הכנת תכנית שיקום.

6.2 הכנת תקציב לשיקום.

6.3 שיקום פני השטח.

6.4 שינוי פני השטח לצורך שיקומו.

7. תקנה 6 לתקנות הקרן, מאפשרת לקרן לקבוע כי, לא תשתתף כלל במימון פרויקט שיקום.

בהתאם להוראת התקנה האמורה, רשאית הקרן לממן, באופן מלא או חלקי, פעולות הנכללות בגדר אחת או יותר מהפעולות המפורטות במסמך מדיניות זה. לחלופין לקבוע כי לא תשתתף כלל במימון השיקום.

8. הגדרות

למונחים המפורטים להלן תהיה במסמך זה המשמעות הרשומה בצידם:

"הפקודה" – פקודת המכרות [נוסח חדש]

2 עת"מ (ירושלים) 269/07 התאחדות קבלני התשתיות ומפעילי הצמ"ה נ' הרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים ואח'. פסק דינו של כב' השופט יונתן עדיאל.

"המפקח" - המפקח על המכרות אשר מונה על פי הוראות סעיף 4 לפקודה.

"הודעת שיקום" - כהגדתה בסעיף 113 לפקודה.

"חוק התכנון" – חוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965

"חוק הניקוז" - חוק הניקוז וההגנה מפני שטפונות, תשי"ח-1957.

"מחצבה " - מקום המשמש לכרייה ולחציבה של חומרי גלם ויכול שיכלול מתקנים;

"כריה" – פעולת כריה ואיסוף של חול וחומר ואדי. מובהר כי מסמך זה אינו מתייחס למכרות ו/או לפעולות המבוצעות במכרה.

"מיצוי חומר גלם- ניצול מיטבי של חומרי הגלם בשטח המחצבה.

"מתקנים- " מתקנים להפקת חומרי גלם ולטיפול בהם, וכן מערכי גריסה וניפוי, מיון ומיחזור של פסולת בנין ועודפי עפר.

"שיקום מחצבה" – פעולות בשטחה של מחצבה או בשטחו של תחום השפעה כהגדרתו להלן, שנועדו להתאמת פני השטח שהופרו, עקב פעולות כריה וחציבה ופעולות הכרוכות בהן או הנלוות להן, לצורך התאמתן לייעוד הקרקע החדש, כפי שנקבע בתוכנית תקפה כדין, במטרה לשקם את פני השטח ולהשיב את המקרקעין למאזן הקרקעי של המדינה.

שיקום מחצבה יכול שיהיה אקסטנסיבי או אינטנסיבי בהתאם לשיקולי תכנון ומאפייני המחצבה והאזור בו היא מצויה והוראות התכנון החלות על השטח ויכול שיהיה שיקום אקולוגי.

שיקום אינטנסיבי – יכלול בין היתר, שינוי והתאמת פני השטח לייעודם החדש, הסדרת מפגעי בטיחות ופעולות התואמות את הוראות מדיניות הקרן כפי שהיא מפורטת כאן, בהתאם להחלטות הנהלת הקרן.

שיקום אקסטנסיבי - יכלול פעילות מזערית להסדרת פני השטח בדגש על בטיחות, תוך השארת מרבית "עבודת השיקום" או

כולה לאיתני הטבע. שיקום כאמור יכול שיבוצע במלואו, במקרים מתאימים, באופן טבעי וללא התערבות מלאכותית.

"חציבה משקמת" – פעולות כריה וחציבה וכל הכרוך בהן, המבוצעות במסגרת פעילות שיקום מחצבה כהגדרתו לעיל, ונועדו להשלמת מיצוי חומרי הגלם מחד ולקידום הסדרת פני השטח במסגרת עבודת השיקום מאידך, והכל בהתאם לתוכנית שיקום ועל פי האמור בסעיף 9 להלן במסמך זה.

"מימון" - בכל מקום במסמך זה, בו נזכרת אפשרות של מימון מלא או חלקי של הקרן, יבוצע המימון בדרך של ביצוע בפועל של העבודות הנדרשות, על ידי הקרן באמצעות בעל זכות הסירוב הראשון או באמצעות הזוכה במכרז שערכה הקרן, לפי העניין. בכל מקרה, לא תממן הקרן אלא פעולות לשיקום מחצבה שבוצעו על ידה באחת משתי דרכים אלה, על פי תוכנית שיקום שאושרה על ידה או כל חלק מתוכנית כזו.

"תחום השפעה" - שטח המקיף מחצבה כפי שנקבע בתכנית מפורטת לכרייה ולחציבה, שבתחומו מוטלות הגבלות על השימושים המותרים כתוצאה מהקמת המחצבה והפעלתה.

"תוכנית שיקום" – תוכנית מאושרת ותקפה החלה בשטח מחצבה ו/או בתחום השפעה, אשר קובעת ייעוד חדש לשטח[3], לאחר סיום פעולות הכרייה והחציבה והיא אחת מאלה: (1) תוכנית על פי חוק התכנון, מכוחה פועלת ו/או פעלה המחצבה, ככל שהיא כוללת הוראות לשיקום המחצבה ו/או כל חלק ממנה; (2) תוכנית לשיקום מחצבה שהוכנה על פי הוראות חוק התכנון וממנה ניתן לגזור היתרי בניה;

3 למעט בהתייחס לשטח של רצועת נחל, הנזכר בהמשך הסעיף, אשר ביחס אליו אין נקבע ייעוד חדש אלא מבוצעת הסדרה של תוואי הנחל.

(3) תוכנית החלה ברצועת נחל שהיא מקרקעי יעוד ואשר אושרה לפי חוק הניקוז[4].

9. תנאי מוקדם לבחינת אפשרות שיקומה של מחצבה או כל חלק ממנה ע"י הקרן, הוא הודעת המפקח להנהלת הקרן, אודות הסכמתו לביצוע השיקום נוכח מיצוי חומרי הגלם במתחם החציבה המדובר. לחלופין – ככל שנותרה יתרת חומרים לחציבה, בתנאים או בנסיבות בהם סבור המפקח כי לא קיימת אפשרות מעשית להשלמת החציבה הנדרשת – תותנה פעילות השיקום בביצוע "חציבה משקמת" בתנאים ובכמויות אותן יקבע המפקח, ובכפוף לקבלת רישיון חציבה מתאים שיוצא על ידו או לחלופין בפטור מרישיון כאמור, הכל לפי שיקול דעתו של המפקח.
10. מזכירות הקרן תבדוק האם קיים תכנון תקף, המאפשר ביצוע עבודות שיקום. עוד תבדוק מזכירות הקרן, האם בעלי הקרקע מסכימים לביצוע שיקום על פי התכנון הקיים או לחלופין, מבקשים לתקן את התוכנית הקיימת ו/או להכין תוכנית אחרת.
11. היות ומשאבי השיקום מוגבלים, מעצם טבעם, יש לתעל את משאבי הקרן באופן שיבטיח את האפשרות לפעול לשיקומן של כלל המחצבות הנטושות בישראל, בין באמצעות הקרן ובין באמצעות אחרים.
12. כל בקשה לשיקום מחצבה, תסווג על ידי הקרן בהתאם לייעוד החדש של השטח. תערך אבחנה בין ייעוד למטרות כלכליות/מסחריות ו/או למטרות תעשייה לעומת ייעוד למטרות ציבוריות ו/או שיקום נופי. בהתאם לסיווג זה תקבל הקרן את החלטותיה על פי המדיניות המנחה להלן. בשטחים שייעודם משלב כמה תכליות, תשקול הקרן אפשרות של שיקום החלקים המיועדים לשימושו של הציבור הרחב, מקום שתמצא לנכון לערוך אבחנה כאמור.
13. החלטותיה של הקרן, כפי שהן מפורטות במסמך מדיניות זה, הינן החלטות עקרוניות, אולם ביצוע בפועל של פעולות שיקום במחצבה נתונה, מותנה בהתקיימם המצטבר של כלל התנאים המוקדמים להלן:

4 הוראות חוק הניקוז קובעות את סמכויותיה של ועדת תכנון מחוזית המסורות לה מכח פקודת בנין ערים 1936 אשר בוטלה בהתאם להוראת סעיף 270 לחוק התכנון אשר החליף אותה. ניתן לראות תוכנית ניקוז כעומדת בדרישתו של סעיף 117 לפקודה לעניין היותה תוכנית שיקום.

13.1 קיומה של תוכנית שיקום. בהעדר תוכנית שיקום, רשאית הקרן ליטול על עצמה את הכנתה של תוכנית כאמור, לאחר ובכפוף לקבלת הסכמתו של המפקח, במסגרת תפקידו כחבר בהנהלת הקרן. פעילות השיקום תבוצע בהתאם לתוכנית, לאחר אישורה ובכפוף לו.

13.2 קבלת הסכמתו של בעל הקרקע לביצוע פעולות השיקום על פי תוכנית השיקום.

13.3 קבלת אישורו המוקדם של המפקח, כמפורט בסעיף 9 לעיל.

13.4 לשם ביצוע עבודות שיקום (להבדיל מפעולות תכנון) תידרש בנוסף, הודעת שיקום כהגדרתה בסעיף 8 לעיל.

פרק ב' - תכנון השיקום

14. הקרן תשתתף במימון בדיקות, סקרים ומחקרים, ככל שהם דרושים לפי שיקול דעתה, לעניין שיקומה של מחצבה מסוימת או לשיקומן של מחצבות מסוג מסוים, או לאופן הביצוע המיטבי של עבודות שיקום מסוג מסוים. הנהלת הקרן תאשר מימון לעניין זה בכפוף להוראת תקנה 5(4) לתקנות, לרבות סמכויות עזר הנגזרות ממנה. הפעולות המנויות בסעיף זה תוגדרנה כפעולות תכנון, לעניין סעיף 13.4 לעיל.

15. הקרן תשתתף במימון הכנתן של תכניות שיקום בכל רמות התכנון, לרבות הכנת נספחים נדרשים ו/או מסמכים מקצועיים נלווים על פי דרישות וועדות התכנון או גורם מקצועי מוסמך על פי כל דין. ככלל, אין נדרשת הכנת תסקיר השפעה על הסביבה במסגרת תוכנית שיקום, נוכח מהותו של השיקום כפעולה המיטיבה עם הסביבה. עם זאת, מקום שהדבר יידרש לשם מימוש אפשרות השיקום, תהיה הקרן רשאית להחליט להשתתף במימון תסקיר כאמור או בהכנת מסמך סביבתי לפי העניין. בנוסף, הנהלת הקרן תשמור לעצמה שיקול דעת לממן נספחים נדרשים, כגון נספח תחבורה או נספח ניקוז, או ייעוץ אקולוגי, מקום בו התוכנית מייעדת את השטח לצרכי ציבור, להבדיל מצורך מסחרי ו/או כלכלי. בכל מקרה, השתתפותה של הקרן בהכנת מסמכים ו/או בייעוץ כאמור, תהיה רק במקום שבו, לדעת הנהלת הקרן, משרתים נספחים אלה, באופן ישיר, את תכלית השיקום.

16. בהמשך לאמור בסעיף 15 לעיל, הקרן תשתתף במימון הכנת מסמכי תכנון ותקציב שיקום לפי הפירוט להלן:

16.1 תכנית שיקום, על פי הוראות חוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965.

16.2 תכנית שיקום, על פי הוראות חוק הניקוז.

16.3 תכניות עבודה מפורטות לביצוע השיקום.

16.4 נספחים תכנוניים/גיאולוגיים/סביבתיים הנדסיים נדרשים לביצוע השיקום, כמפורט להלן.

16.4.1 חוות דעת מקצועיות נדרשות.

16.4.2 אומדן מתכנן.

16.4.3 מפרטים טכניים.

16.4.4 תכניות עבודה מפורטות.

16.4.5 כתבי כמויות.

16.4.6 מסמכי מכרז על נספחיהם.

פרק ג' - בחינה מקדמית של השתתפות הקרן במימון השיקום

הנהלת הקרן תשקול בין היתר גם את השיקולים הבאים, בטרם תכריע אם לאשר את השתתפות הקרן במימון וביצוע פרויקט שיקום פלוני אם לאו:

17. אפשרות שיקומו של השטח ב"שיקום טבעי", על ידי תהליכים טבעיים ללא צורך בהסדרה מלאכותית, באופן המתאים לטבעו ומיקומו של השטח ולייעודו העתידי.

18. מידת ההיתכנות המעשית של ביצוע הפרויקט, ללא מימון הקרן ו/או במימון חלקי של הקרן, ביחס להיקף המימון המבוקש ממנה. הנהלת הקרן תהיה רשאית לצמצם ואף לבטל את השתתפותה במימון פרויקט שיקום, אשר בחינתה מצביעה על קיומה של אפשרות מעשית כי יבוצע גם ללא השתתפותה.

19. בנוסף ובהמשך לאמור בסעיף 12 לעיל ובסעיף 18 לעיל, הנהלת הקרן תבחן במסגרת שיקוליה, מהו ייעודו התכנוני החדש של השטח המיועד לשיקום. תערך אבחנה בין יעוד ציבורי לשטח ציבורי פתוח

ו/או יעוד ציבורי אחר, לרבות שיקום נופי ובין יעוד מסחרי ו/או יעוד לתעשייה. הנהלת הקרן תשקול באהדה השתתפות בהיקף גדול יותר, בפרויקטים לשיקום שייעודם החדש הוא ציבורי.

20. ככלל, ביצוע שיקום יותנה בקיומו של גורם-אחראי אשר ייטול על עצמו מחויבות ברורה ותקפה למימון הוצאות התחזוקה של השטח, לאחר גמר ביצוע השיקום, בהתאם לאופי התחזוקה הנגזר מאופיו של השיקום, היקפו והשימושים העתידיים להם הוא מיועד, וכן לאחריות הכוללת לשטח המשוקם, לשוהים ולמבקרים בו, ואשר חתם עם הקרן על הסכם, בנוסח שאושר על ידי הקרן, הכולל התחייבות לרכישת פוליסות הביטוח הנדרשות.

פרק ד' –שיעור ההשתתפות במימון וביצוע פרוייקט שיקום

21. אישור המימון יתייחס אך ורק לסעיפים מוגדרים מראש, הכרוכים בביצוע תכנון ו/או ביצוע השיקום בפועל, בהתאם לעקרונות מסמך מדיניות זה, כפי שיושמו בפועל על ידי הנהלת הקרן. בנוסף, יקבע אחוז ההשתתפות של הקרן, באותם הסעיפים שמימונם אושר. אחוז המימון יכול שיהיה זהה לכלל הסעיפים ויכול שישתנה ביחס לסעיפים מסוימים. כמו כן, המימון הכולל או מימונם של סעיפים מסוימים, יכול שיהיה מותנה בקיומם של תנאים מוקדמים.

22. שיעור השתתפות הקרן בסעיפי ההשתתפות שלה בתקציב השיקום, יקבע, בין היתר בהתחשב בהיקף המימון של הקרן בפרויקט כולו. ככל שהיקף ההשתתפות של הקרן במימון הפרויקט כולו יהיה נמוך יותר, תשקול הנהלת הקרן באהדה, הגדלת היקף המימון בסעיפים שאושרו על ידה.

23. הנהלת הקרן תהיה רשאית, מקום שמצאה לנכון לעשות כן, להגביל את היקף השתתפותה במימון הפרויקט, בסכום נומינאלי ולקבוע כי בכל מקרה, תקרת המימון של הקרן לא תעלה על סכום שנקבע מראש. הודעה בדבר קביעת התקרה כאמור, תימסר לכלל הגורמים המעורבים במימון פרויקט השיקום, טרם תחילת ביצועו.

24. בהתייחס לשיקום שטח המיועד למטרה ציבורית - הנהלת הקרן תעשה מאמץ לאתר גורמים נוספים אשר ישתתפו במימון השיקום ו/או בתחזוקתו.

פרק ה' – קביעת סוגי העבודות והשירותים שהקרן תשתתף במימונם

להלן סוגי העבודות והשירותים שהקרן רשאית להשתתף במימונם, בהיקף ובתנאים שיקבע על ידה:

25. ביצוע עבודות שיקום נופי תוך שימוש בחומרי גלם משטח המחצבה ו/או חומרי גלם מובלים (לרבות מעובדים), על פי תכנית שיקום. ככלל, לא יובאו חומרים לצורך מילוי בורות החציבה, אלא לכל היותר לשם תיקון המפלסים.

26. הקרן תעודד ניצול חומרי גלם קיימים בשטח המחצבה לשם ביצוע השיקום, לרבות כאלה הדורשים עיבוד לשם התאמתם לצרכי ביצוע השיקום.

27. הקרן תתיר חציבה משקמת לצרכי ביצוע השיקום, מקום שהדבר תואם את תוכנית השיקום, בכפוף לקבלת אישורו המקצועי של המפקח.

28. ביצוע עבודות תשתית ו/או הסדרת דרכי גישה לאתר המשוקם (לרבות הנחת מצעים וסלילה), כאשר המדובר בשטח המיועד למטרה ציבורית ועתיד לשמש את כלל הציבור. "תשתית" לעניין סעיף זה משמעה: סלילת דרכים ו/או ביצוע התשתית לשם הנחת קווי ביוב וניקוז ו/או קווי מים ו/או חשמל ובלבד והיא חיונית לקיום הפרויקט ונדרשת בשיעור מידתי ביחס להיקף הכספי של עלות הפרויקט בשלמותו. ("עלות הפרויקט" לעניין סעיף זה פירושו, חלקה של הקרן במימון עלות הפרויקט בלבד). סעיף זה כפוף לאמור בסעיף 29 להלן.

29. ככלל, בכל הנוגע לביצוע עבודות תשתית, כהגדרתן בסעיף 28 לעיל, הקרן תתמקד בביצוע עבודות העפר הנדרשות בלבד. הנהלת הקרן תהיה רשאית לחרוג מהנחיה זו במקרים בהם תמצא הצדקה מיוחדת לכך, בהתייחס לשטחים המיועדים לשימוש ציבורי, בלבד.

30. ביצוע התאמות נדרשות לשם הנגשת האתר המשוקם לטובת אנשים עם מוגבלות.

ביצוע עבודות גינון והשקיה לרבות התקנת מערכת השקיה.

31. ביצוע עבודות הנדרשות לצרכי בטיחות המבקרים באתר, לרבות אך לא רק: יישור פני השטח, ייצוב המדרונות, הקמת גדרות, הצבת שילוט מתאים, כיסוי בורות ו/או מקורות מים וכל עבודה ו/או פעולה אשר לגביהן השתכנעה הנהלת הקרן כי יש בהן צורך בטיחותי.

32. במקרים מיוחדים, בהם האתר המשוקם מצוי בסביבת מגורים או בסמוך לה, והקרן השתכנעה כי,

מטעמי בטיחות הציבור דרוש להתקין תאורה, לרבות תשתית החשמל התומכת בכך, ועוד השתכנעה כי אין ביכולתו של הגוף המנהל את המקרקעין לממן זאת ו/או למצוא מקור מימון חיצוני לכך, תשתתף הקרן בעלות התקנת התאורה על כל הכרוך בה, במידה המזערית ההכרחית הדרושה מטעמי הבטיחות, והכל לפי שיקול דעתה של הקרן.

33. טיפול בסילוק צמחיה המוגדרת כ"מין פולש", ככל שהיא כלולה ברשימת המינים הפולשים שהוכרה ע"י הקרן, כפי שתעודכן מעת לעת, וככל שיש בכך כדי לתרום להצלחת ביצוע השיקום ו/או תחזוקתו לאורך זמן. עבודות ופעולות על פי סעיף זה תוגדרנה כעבודות שיקום לעניין התנאים המפורטים בסעיף 13.4 לעיל.

34. במקרים מיוחדים, הנהלת הקרן תהיה רשאית, על פי שיקול דעתה, לאשר ביצוע עבודות הדרושות למניעת עיכוב משמעותי של אפשרות השיקום של המחצבה, ובלבד שעלות עבודות אלו לא תעלה על כרבע מעלות ביצוע השיקום המתוכנן. ("ביצוע השיקום" לעניין סעיף זה פירושו, חלקה של הקרן במימון ביצוע השיקום בלבד).

35. באתרים המיועדים לשיקום למטרות מסחריות ו/או לתעשייה, הנהלת הקרן תשקול להשתתף בביצוע חלק מעבודות העפר בלבד, בין היתר, בהתחשב בסדרי העדיפות שלה ובתקציבה.

36. ככלל, הקרן לא תממן ולא תשתתף במימון פעולות הנדרשות לצורך ניקוי ו/או סילוק פסולת שנשפכה באתר של מחצבה נטושה. הקרן תהיה רשאית לחרוג מהנחיה זו, במקרים בהם תמצא הצדקה מיוחדת לכך ובלבד שימצא מקור נוסף אשר ישתתף במימון הטיפול הנדרש בפסולת.

37. ככלל, הקרן לא תממן ולא תשתתף במימון שיקום מחצבות עתיקות, כמשמעותו של המונח "עתיקה" בחוק העתיקות, למעט השתתפות במקרה בו נדרש שיקום בשל פגיעה סביבתית -נופית או בטיחותית.

38. הנהלת הקרן תשקול השתתפות במימון פעולות שימור מבנים ומתקנים, והצגת היסטוריית החציבה במחצבות, הכל בתנאים ובהיקף שיקבעו על ידי הנהלת הקרן לפי שיקול דעתה.

39. הנהלת הקרן תשקול השתתפות במימון שילוט הכוונה וכן שילוט הדרכתי באתרים ששוקמו על ידה, ככל שסברה ששילוט כאמור הינו השלמה נדרשת להסברת פעולת השיקום ו/או הערכים המצויים באתר שנחשפו ו/או הוצגו בעקבות השיקום ו/או לעבודה שביצעה הקרן במקום. עצם ההשתתפות במימון כאמור, לרבות התנאים לו והיקפו, יקבעו על ידי הנהלת הקרן על פי שיקול דעתה ובאפשרות המימון על ידי גורם חלופי. בכל מקרה תממן הקרן שילוט מתאים, לפי שיקול דעתה, המציין את ביצוע עבודות השיקום על ידי הקרן.

40. הקרן תשקול השתתפות במימון אמצעי הצללה, הצבת שולחנות וספסלים, מקום בו סברה שהמדובר בצורך חיוני לפעילות באתר המשוקם, ובהעדר מקור מימון זמין חלופי לביצועו, או בהתקיים נסיבות מיוחדות אחרות המצדיקות זאת, לפי דעתה, והכל ובלבד שהמדובר באתר הפתוח לרווחת הציבור.

41. הקרן תשתתף, בתנאים ובהיקף לפי שיקול דעתה, בשיקום מחצבות החושפות תופעות טבע ייחודיות תוך השתתפות במימון הצגתן.

42. הקרן תשקול להשתתף במימון שימושים דקורטיביים בקירות מחצבה ואלמנטים קישוטיים, במקום המיועד לקהל הרחב ובלבד שהדבר תואם את תוכנית השיקום.

43. הקרן תממן שיקום מחצבות באפיקי נחלים וסביבתם, בהם התבצעה כרייה או חציבה, לרבות בנית גביונים ורכישת חומר הגלם לביצוע השיקום והובלתו לאתר, מקום שהדבר נדרש. היקף השתתפותה של הקרן בביצוע שיקום כאמור, תעשה בהתחשב באמות המידה המפורטות לעיל ותוך התחשבות באמצעי המימון של רשויות הניקוז.

44. הקרן תממן הקמת תשתית למגרשי ספורט פתוחים, ברשויות מקומיות השייכות לאשכולות 1, 2 ו- 3 במדרג הסוציו אקונומי שקבע משרד הפנים, תוך התחשבות באמצעי המימון העומדים לרשות הרשויות בין היתר לעניין דרישות התחזוקה של מתקני הספורט.

45. הקרן תממן הקמת תיאטרון פתוח תחת כיפת השמיים, תחת מגבלות תכנון שקבעו ועדות התכנון ובלבד שימצא גורם מתאים, להנחת דעתה של הקרן, אשר ייטול על עצמו את המחויבות לתחזוקת התיאטרון למשך 25 שנה לפחות.

חוק חופש המידע

חוק חופש המידע, התשנ"ח – 1998 קובע כי לכל אזרח ישראלי או תושב, הזכות לקבל מידע בעל אופי פרטי או ציבורי המצוי ברשות ציבורית כמו משרדי ממשלה, רשויות מקומיות ותאגידים ציבוריים.

החוק מונה את סוגי המידע שיש להעמיד לעיון הציבור כגון הנחיות מנהליות שעל פיהן פועלת הרשות הציבורית ושיש להן נגיעה או חשיבות לציבור.

בקשה יש להגיש בכתב לממונה על חוק חופש המידע. מבקש הבקשה לא מחוייב לציין את הטעם לבקשתו.

המידע יועמד לרשות המבקש כפי שהוא מצוי בקרן והיא אינה חייבת לעבד את המידע לפי צרכיו.

הקרן נוהגת לפרסם באתר הקרן תחת חלונית שיקום מחצבות מהן עקרונות הפעולה של הקרן, תקציב הקרן ומדיניות הקרן. כמו כן, הקרן מפרסמת מדי שנה דו"ח פעילות על עבודתה במהלך השנה שחלפה. אפשר למצוא באתר הקרן את החוקים והתקנות על פיהן הקרן מתנהלת ומבצעת את עבודתה.

עיקר הבקשות ע"פ חוק חופש המידע המופנות לקרן עוסקות בתוצאות מכרזים: שם הזוכה ובאיזה מחיר הוגשה ההצעה. מגיעות גם בקשות למתן מידע על תוכניות עתידיות לשיקום מחצבות בכל הארץ או מידע בנוגע לשיקומים שנמצאים בהליכי תכנון ויש לגביהם התנגדות לשיקום.

בשנת 2024 הוגשה בקשה אחת לפי חוק חופש המידע. הבקשה עסקה בתוצאות מכרזי הקרן בשנה זו. הקרן מסרה את המידע המבוקש על פי חוק חופש המידע.

בהתאם להוראות החוק מונתה מזכירת הקרן כאחראית לטיפול בפניות לפי חוק חופש המידע, התשנ"ח - 1998 ועל יישום הוראותיו בקרן לשיקום מחצבות.

תנאי להגשת בקשה וקבלת מידע הוא תשלום אגרה.

פניות בנושא חופש מידע יש להגיש למייל:
office@kasham.org.il

הקרן
לשיקום
מחצבות